

Wekerle Sándor

Az újabb magyar politikai élet egyik legjelentősebb alakja: *Wekerle Sándor*, ma este háromnegyed 8 órakor hosszú szenvedés után, a Vöröskereszt-kórházban meghalt. Kora' fiatalságától kezdve fő jellemvonása volt a vasakarát, a tántoríthatatlan kitartás céljainak eléréséért. Nem öszszekötletések révén emelkedett fokról fokra, lángoló tehetsége, kitünő tudása nyitotta meg előtte az ajtókat és juttatta el egészen a miniszterelnöki székbe.

Tipikus alakja volt a liberális éranak, de, mintegy megriadva annak vészes kinövéseitől mindjobban hajlott a konzervatív fölfogás felé és legutóbb nyíltan elismerte a keresztény eszmét Magyarország egyetlen menekvésének. Az ő nevéhez fűződik a polgári házasságról szóló törvényjavaslat keresztülvitele. Azonban inkább gyakorlati politikus volt és mint pénzügyi szaktekintélyt nemcsak Magyarországon, de egész Európában ismerték. Első nagy reformja a *koronavalutára* való áttérés volt. Mindig, amikor súlyos pénzügyi helyzetek előtt állottunk, bámulatos energiával gyűrt le minden akadályt.

Az első magyar pénzügyminiszter volt, aki 1890-ben deficitnélküli költségvetést terjesztett a Ház elé. És ma, amikor már megöregedett, amikor oly égetően szüksége lett volna a pihenésre, ma is hozzá fordultak, az ő tanácsát, az ő véleményét kérték ki pénzügyi kibontakozásunk nehéz problémájához. Sőt hajlott kora dacára, egyedül a hazafiasság eszméjétől vezetve, tagja lett a pénzügyitanácsnak.

Wekerle Sándor dr., Magyarországnak több ízben miniszterelnöke és legkimagaslóbb pénzügyi tekintélyeinek egyike, ma este háromnegyed 8 órakor a Vöröskereszt-Egyesület győri-uti Erzsébet-kórházában meghalt.

A hajlottkoru államférfiu már hosszabb ideje betegeskedett, de állapota csak augusztusban fordult olyan stádiumba, amely a kórházi ápolást tette szükségessé, midőn vesebántalmai miatt műtétnek vetette magát alá, melyet *Bosenhardt* Ferenc igazgatófőorvos és *Rihmer* Ferenc dr. végeztek el a látható legjobb eredménnyel. A beteg állapota ezután teljesen javult, azonban három napja váratlanul komplikációk állottak be s ma este bekövetkezett a vég.

A nagybeteg önfeláldozó gondossággal felesége és fiai ápolták az utolsó pillanatig.

A halálhír mindenütt a legnagyobb megdöbbenést és részvétet váltotta ki. A kormány a mai minisztertanács végén értesült a gyászhirről, elhatározták, hogy a kabinét tagjai testületileg jelennek meg a temetésen. A magyar királyi kormány koszorút helyez a ravatalra. Még az est folyamán a Vörös Kereszt-kórház épületében a gyászbaborult özvegy és az elhunytnak fiai előtt megjelent a miniszterelnök megbízásából bárcziházi *Bárczy* István miniszteri tanácsos, az elnöki osztály vezetője, *Kossuth* Lajos miniszterelnökségi osztálytanácsos kíséretében s úgy a miniszterelnök, mint a magyar királyi kormány nevében mély részvétének adott kifejezést. A temetés napjáról és helyéről *Wekerle Sándor* végrendeletének fölbontása után fognak intézkedni. A miniszterelnökség palotájára a gyász jeléül kitzűzték a gyászlobogót.

Az elhunyt államférfiu pályáját az alábbiakban ismertetjük:

Wekerle Sándor 1848 november 14-én született Mórton, Fehérmegyében. Édesapja *Lamberg* gróf gazdatisztje volt. Középiskolai tanulmányait a székesfehérvári cisztercita főgimnáziumban 1859-ben kezdte meg és 1867-ben végezte el kitünő eredménnyel. A budapesti egyetem jog- és államtudományi karának volt ezután hallgatója és itt az ifjuság komolyabb részét irányította és vezette. A jogi doktorátus megszerzése után hosszabb tanulmányi utat tett a külföldön és ennek befejeztével 1870-ben a pénzügyminisztériumban vállalt állást. Kiváló képességeinél fogva gyorsan haladt, 1877-ben fogalmazó, 1878-ban miniszteri titkár lett.

Széll miniszter fölismerlte a fiatal titkár nagy szaktudását, úgy hogy az elnöki osztály vezetését már ekkor egészen *Wekerle*-re bízta. Időközben habilitáltatta magát a budapesti egyetemen, mint a pénzügyi és közigazgatási jog magántanára, 1881-ben nevezték ki miniszteri osztálytanácsosnak, s mint úgy elméletileg, mint gyakorlatilag legtekintélyesebb tisztviselő, *Tisza* Kálmán pénzügy-

minisztersége alatt pénzügyi államtitkárrá emelkedik.

Időközben megválasztják a dobrói kerületben képviselőnek. Ekkor tűnik föl először Wekerle a parlamentben, mint kitűnő szónok és parlamenti debatter. 1887-ben mint a nagybányai kerület képviselője vesz részt az országgyűlési tárgyalásokon.

Miután a pénzügyi tárcát tulajdonkép államtitkárságá alatt is Wekerle vezette, 1889 április 9-én helyet kap a kabinetben is, mint a Tisza-kormány pénzügyminisztere. A Tisza-kormány távozása után Szapáry minisztériumában is megtartja a pénzügyi tárcát. 1892 november 21-én Szapáry bukása után Ferenc József Wekerlét bizza meg nagy pénzügyi eredményeinek elismeréseképpen kabinetalakítással. Majdnem kétesztendő miniszterelnöksége alatt nagy fontosságú törvényhozó tevékenységet fejt ki, a Wekerle-kabinet érdeme az államháztartás egyensúlyának végleges helyreállítása, a deficit eltüntetése, előkészítése az aranyvalutára való áttérésnek s a pénzügyi közigazgatás megszervezése.

A Wekerle-kabinethez fűződnek a korszakalkotó egyházpolitikai reformok is, az új házassági jog, a polgári házasság kötelezővé tétele, az állami anyakönyvvezetés rendszeresítése, a törvény a gyermekek vallásáról, 1894 júniusában, mikor a főrendiház a polgári házasságra vonatkozó törvényjavaslatot elvetette, Wekerle beadta lemondását. Ekkor már egyike volt a legnagyobb nevű és legnépszerűbb magyar politikusoknak, amit bizonyít az is, hogy ugyan e hó 7-én Budapest közönsége a város díszpolgárává választotta. Miután azonban a Khuen-Héderváry kormányalakítási kísérlete meghiúsult, 1894 június 9-én a király ismét Wekerle Sándort bizza meg miniszterelnökséggel. Második miniszterelnöksége alatt sikerült egyházpolitikai törvényjavaslatait keresztülvinni. December 23-án Wekerle Sándor újra lemondott.

Ferenc József legteljesebb elismerésének meleg kifejezésével válik meg miniszterelnökétől. Az 1896-iki világkiállításnak Wekerle a jury elnöke. Az ekkor megalakított közigazgatási bíróság elnöki tisztségére is őt emeli az uralkodó bizalma. Ebben a minőségében teljesen távol tartotta magát a gyakorlati politikától, a Fejérváry-féle „darabont”-kormány alatt is, s így, mikor a koalíció minisztériuma jött, mint a legalkalmasabb, Wekerle lett a koalíciós kormány miniszterelnöke s egyuttal pénzügyminisztere is 1906 április 8-án. A második Wekerle-kormány jelszava a választójog törvénybeiktatása volt, mielőtt azonban az Andrássy-féle pluralitásos javaslat tárgyalása alá került volna, a Wekerle-kormány 1909 végén váratlanul megbukott. A kormányt a koalíció pártjainak meghasonlása, a kvóta fölemelése s Wekerlének a bankkérdésben s a hadsereg ügyében eredménytelen bécsi tárgyalásai temették el. 1910 eleje óta Wekerle visszavonult dányosi birtokára s távol tartotta magát az aktív politikától.

Wekerle harmadik miniszterelnöki megbízatását 1917 augusztus 19-én nyerte IV. Károly királytól. A kormány platformja az általános választói jog tető alá hozása volt. Ekkor azonban már Wekerle nem az a fölényes államférfi, mint amilyenek első, „nagy” kabinetjében mutatkozott, hiányzott már belőle a kellő politikai rugalmasság s a változott körülmények kellő értékelésének képessége. Végzetes módon ravaszkodta, paktálta és intrikálta el a választójogi reformot s mikor az első Vázsonyi-féle javaslatához nem tudta a munkapárti többség támogatását megnyerni, a választójogi politikusokkal szakítva, egy munkapárti paktummal rekonstruálta a kormányát.

A legnagyobb mulasztást azonban a Wekerle-kormány azzal követte el, hogy ölvetett kézzel, minden erélyes lépést óvatosan kerülve, türte és engedte nagyra nőni Károlyi Mihály és elvtársainak bomlasztó defaitizmusát. Tisza István boszniai missziójával sikerült a délszlávok rokonszenvét is teljesen elfordítani a monarchiától. Erélytelen taktikázás, tétlen alkudozás közepette érte a bulgáriai összeomlás, amelyet a destrukció által a kormány mulasztása folytán jól előkészített magyar összeomlás követett. Wekerlének ekkor még módjában állott volna kemény eréllyel a nemzeti tanácsot leszerelni s a destrukciót megakadályozni, de Wekerle már nem volt képes e föladat megoldására, sem az országot a lejtőn való zuhanásban visszatartani.

Az őszirózsás forradalom előtt két nappal hagyta el a miniszterelnöki palotát Wekerle, épp oly szürkén és észrevétlenül, mint amintó nemes reménykedések közepette vonult be oda.

A proletárdiktatura alatt négy hónapig fogházban tartották s a megszálláskor szabadult ki. Az 1920-as választásokon a liberálisok Friedrich ellen akarták a Belvárosban kijátszani nagy ütőkártyául, azonban a választáson megbukott. Legutóbb kinevezték az országos pénzügyi tanácsba.